

ПАМЕТНО, КОРИСНО, ДУХОВИТО И МАШТОВИТО О СРПСКОМ ЈЕЗИКУ И ЈЕЗИЧКОЈ КУЛТУРИ

Мирјана Блажић, уредник, аутор и водитељ емисије „Српски на српском” Првог програма Радио Београда, наставља две лепе праксе: да у духовитим и занимљивим емисијама прецизно детектује примере језичке запуштености нације и узроке за њих, али и да потом те вредне прилоге обједињује у књигама које постају добар водич у нормативистичком деловању, и то не само новинарима већ свима заинтересованим за правилан и однегован језички израз. Њен вишегодишњи ангажман на пољу језичке културе већ је адекватно вреднован и адекватно двапут награђен.

Следећи праксу коју су неговали и припадници Прашког лингвистичког кружока, да се језичка норма врло ефикасно шири и путем радијских прилога, Мирјана Блажић је схватила да такви прилози данас морају бити медијски атрактивни и шармантни, али да се у њима истовремено сасвим конкретно мора и *деловаћи* у смеру уочавања различитих језичких и стилских девијација и њиховог исправљања. Сви квалитети ове књиге проистичу заправо из чињенице да Мирјана Блажић веома пажљиво „ослушкује” језик и говор у различитим сферама комуникације: и јавној и приватној, и оној у области медија и оној у области образовања, политике или спорта, увиђајући потом различите занимљиве феномене у областима фонетике, акцентологије, морфологије, творбе речи, синтаксе, лексике, семантике и стилистике. За то нам је, наравно, неопходно добро *језичко осећање*, које ауторка несумњиво има. Потом, неопходно је и језичко знање да се проблем прецизно дефинише, али и објасни уз адекватан нормативистички „лек”. Све то, уз неопходно позивање на основну литературу, са мером функционише и у појединачним текстовима и у књизи као целини.

Суптилан хумор и благотворна иронија стварају бартовско задовољство у тексту, које је обострано. Осећа се, наиме, ауторкино уживање док је креативно осмишљавала језичке ситуације у које је смештала своје примере, а задовољство је осећао и рецензент ове књиге при читању. Спознаја да се и о понекад досадним граматичким, лексичким или семантичким феноменима може писати на занимљив начин увек прија, а ту је Мирјана Блажић на трагу најдуховитијих аутора у србистици (попут Ивана Клајна у сличном типу прилога, на пример). По правилу, ауторкина духовитост је добронамерна, без икаквога „злог примисла”. Ваља похвалити и ауторкино луцидно запажање узрока бројних језичких огрешења у комуникацији, као што је на пример истицање чињенице да *Правойис српској језика* није на листи обавезних средњошколских уџбеника, погубно помодарство или малограђанштина, и сл.

У средишту интересовања Мирјане Блажић нису само огрешења о језичку норму већ и различити помодни изрази, дилеме у нормативистици, појаве дублета, феномени преузимања стране лексике и њихове адаптације, статус дијалеката, али и сасвим конкретни актуелни догађаји попут различитих избора за реч године, и сл. Одлична ауторкина информисаност (својствена добрим новинарима, али и образованим људима) омогућава нам да се крећемо не само кроз српски језик и културу, већ и кроз друге културе, и да стално правимо паралеле са сродним и несродним језичким праксама, што је читаоцима (и слушаоцима) несумњиво од користи. Конкретни примери бирани су из различитих сфера живота, почев од поп и рок музике и спорта све до књижевности и науке, а о њиховој актуелности најбоље сведочи податак да су на више места анализирани и примери везани за језик у време пандемије вируса корона.

Сматрамо јако добрим и тумачење два социолингвистичка податка: први, да се Мирјана Блажић на више места у књизи с мером и исправним судом осврнула на недостојанствен положај ћирилице у савременој јавној комуникацији у Републици Србији; и други,

да је помаму за родном равноправношћу у језику, нарочито медијску, ваљано протумачила и вредновала.

Динамику у читању ове књиге одржава и њена троделна структура. У првом, централном делу налазе се две мање целине, „Приче“ и „Грешке“, а ауторка је сама дефинисала њихову суштину („У Причама грешимо, објашњавамо, па причу неизгрешену довршавамо“; „У Грешкама, грешака више, па их редом оскудније тумачимо“). Другу целину у додатку чини драмски текст „ЛОЛ за патуљке“, у којем се у дијалошкој форми опет указује на различите језичко-стилске феномене. Коначно, трећу целину чине одабрани радијски прилози студената филолошког профила Групе за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду. У „Уводним напоменама“ за њих Мирјана Блажић је изнела добра запажања о успешној сарадњи њеног радија са факултетом, али и поједина исправна критички интонирана искуства у раду са самим студентима. Рецензент ће истаћи и да су наши најбољи студенти презадовољни због ове дуге и успешне сарадње, коју би требало наставити и продубити. Студентски прилози, додајмо, на високом су нивоу, поједини су и изненађујуће креативни, а сви су се стилски добро уклопили у ширу целину, што је било неопходно.

Књига оставља мало простора за замерке или неслагања, а они ће овде, у складу са контекстом читаве књиге, бити наведени у најдобронамернијем тону. У складу са добром новинарском праксом, тон је понегде свесно повишенији но што би можда морао бити, на пример у појединим критикама на рачун нормативне граматике Предрага Пипера и Ивана Клајна или на рачун рада Одбора за стандардизацију српског језика. С друге стране, љутња на повремене недоследности или недоречености у важећем правопису сасвим је оправдана. С обзиром на дуговечност и утицајност (најбоље видљиву кроз број издања) средњошколске граматике Живојина Станојчића и Љубомира Поповића, сматрамо да је и она могла бити консултована у појединим текстовима. Коначно, да су дијалози о нашим нормативним решењима увек добродошли, све-

дочи и пример речи *Шїањолка*, за коју се ауторка залаже, уз аргумент да се „у разговорном језику најчешће чује”. Рецензентово се свакодневно искуство, међутим, разилази са ауторкиним, а против облика *Шїањолка* наводимо још један, системски разлог: за мушкарца, у српском језику имамо облик *Шїанац*, а не *Шїањолац*. То значи да су адекватни парови, из угла моционих суфикса, само *Шїанац* : *Шїанкиња* и *Шїањолац* : *Шїањолка*. Овакви примери показују да о језичкој норми морамо што више дискутовати, а сваки аргумент је у тој расправи значајан. Понекад нам управо разговор недостаје, а ова књига управо на разговор и позива!

Како конвенције налажу, сваку рецензију рукописа ваља завршити конкретним предлогом. На основу свега написаног, можемо само поновити да је пред нама драгоцен прилог српској нормативистици, са бројним оригиналним и актуелним примерима и позданим тумачењима, језички и стилски дотеран и духовит, који би своју примену морао наћи и у новинарској пракси и у образовној пракси професора српског језика и књижевности, али и у пракси свих заљубљеника у српски језик и његову лепоту. Зато га и свесрдно препоручујемо за штампу.

У Београду, 19. марта 2021.

Проф. др *Александар Милановић*